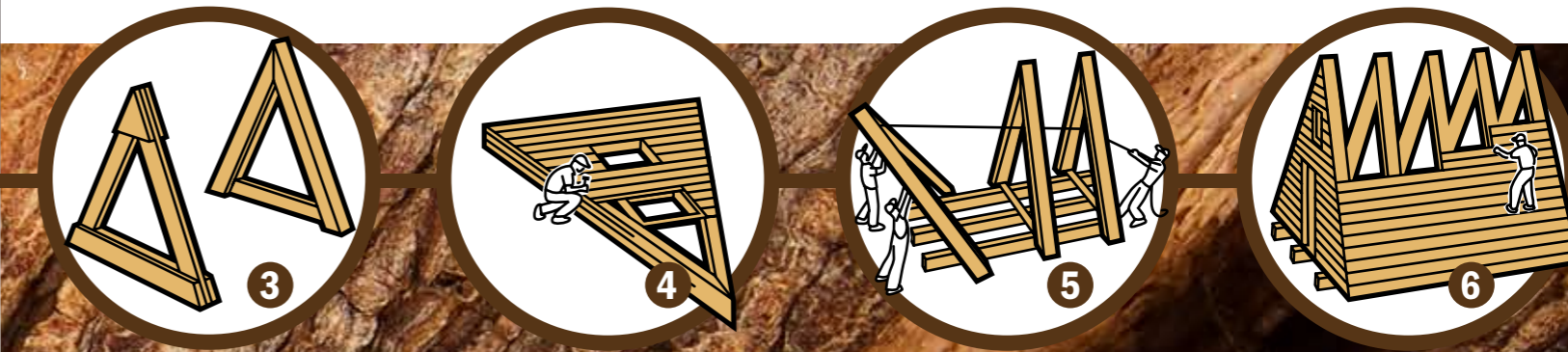

Rechttoe schuinaan

Een huis in de vorm van een puntdak. Het lijkt onpraktisch, toch gebruikten Amerikanen het A-frame een halve eeuw geleden massaal als vakantiewoning.

■ TEKST: RIK KUIPER

Wie weleens gewoond heeft op een zolderkamer, heeft ook gemerkt dat schuine wanden voor problemen kunnen zorgen. Je kunt de meubels niet tegen alle muren schuiven, een schilderij ophangen is onmogelijk en als je onhandig bent, stoot je regelmatig je kop. Desalniettemin werden in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw duizenden huizen gebouwd die welbeschouwd alleen uit een zolder bestonden. Vooral in de Verenigde Staten waren deze zogeheten 'A-frames' bijzonder populair als vakantie-huis. Hoe kwam dat? En waarom raakten ze in de jaren zeventig weer uit de mode?

Chad Randl is een Amerikaanse architectuurhistoricus, hij is gefascineerd door A-frames. 'Vakantiewoningen interesseerden me altijd al. Als tiener kwam ik vaak in het noorden van Wisconsin', vertelt hij aan de telefoon. 'Daar stonden eenvoudige houten huizen die

◀ In de jaren 50 stonden A-frames, zoals dit Leisure House van John Campbell in Californië, symbool voor het goede leven.

Klassieke A-frames werden door architecten aangepast. Bijvoorbeeld door een zijde open te werken om er een balkonnetje te plaatsen.

door amateurbouwers in elkaar waren gezet zonder dat er architecten aan te pas waren gekomen. Dat vond ik mooi.' Jaren later, door zijn studie monumentenzorg aan Cornell Universiteit, raakte hij gefascineerd door het A-frame. 'Ik houd van de eenvoudige vorm', zegt Randl. 'En ik vind het mooi om te zien hoe mensen binnen die vorm heel verschillende dingen met zo'n huis doen.'

● Huis is snel gebouwd

In zijn boek *A-frame* beschrijft Randl de historie van de woning met de driehoekige gevel. En die gaat ver terug. Hij noemt voorbeelden uit het China van de steentijd, uit het oude Japan en het middeleeuwse Engeland. Ze dienden eerst als een eenvoudige bescherming tegen weer en wind, later als een volwaardig bouwwerk. En altijd kozen de makers ▶

Zelfmaakwoning

Heb je interesse in een eigen driehoekige woning? Het bouwen van een A-frame is vrij eenvoudig. Dit zijn de basisbeginselen:

- 1 Zorg voor een goede fundering.
- 2 Timmer van hout een aantal gelijkzijdige, driehoekige frames.
- 3 Je hebt minsten 2 driehoeken nodig (voor de voor- en achterkant), en als je een groot huis wilt bouwen wat meer. Dit om het huis extra stevigheid te geven.
- 4 Maak de frames die voor- en achterkant vormen dicht met hout. Houd ruimte open voor ramen en deuren.
- 5 Zet de frames achter elkaar op de fundering. Heb je niet al te zwaar hout gebruikt, dan kun je ze met 3 man overeind krijgen.
- 6 Maak wanden door de frames met houtpanelen met elkaar te verbinden.

Met weinig materiaal een stevig huis dat zo staat

Hamburger moet opvallen

In maart 1961 ging in Odessa, Texas, de 24ste vestiging van de Amerikaanse hamburgerketen Whataburger open. Het gebouw had een driehoekvorm en was bedekt met oranje en witte strepen. De vorm kwam ook terug in het nieuwe logo van de keten. Eigenaar

Harmon Dobson zei in een brochure waarom hij voor het A-frame koos: 'Het is onze ervaring dat een opvallend gebouw dat je niet kunt missen, met verlichting en borden die wel moeten opvallen, een belangrijke rol speelt bij de verkoop.' In totaal zijn er meer

dan 80 driehoekige Whataburgers gebouwd in Texas, Arizona en Oklahoma. Overigens werden de ideeën van Dobson gretig gekopieerd: ook de hotdogketen met de koddige naam Der Wienerschnitzel besloot driehoekig te gaan bouwen.

De eerste Whataburger nieuwe stijl, in Odessa, Texas.

In de zomer werden de bewoners van een A-frame levend gekookt

► om dezelfde reden voor die vorm: ze wilden een stevig huis dat met weinig materiaal gemakkelijk te bouwen was.

Echt populair werd het A-frame vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw. Toen krabbelde de Amerikaanse economie na de oorlogsjaren op, en kreeg de middenklasse meer geld te besteden en meer vrije tijd. Er werden kunstmatige meren aangelegd, skiën won aan populariteit, steeds meer mensen kochten een auto en het wegennet verbeterde zodanig dat stedelingen de natuurgebieden in een paar uur konden bereiken. Wie geen tweede huis had, hoorde er niet bij. Het A-frame was voor een vakantiehuis een van de beste opties. Niet alleen vanwege de opvallende vorm, die veel mensen aansprak, maar ook door de prijs: A-framewoningen waren amper duurder dan een auto. Dat kwam door de eenvoudige constructie en het gebruik van goedkope materialen als triplex. Meestal werden de muren niet geïsoleerd. Dat was toen nog geen probleem: energie had je voor een habbekrats.

Een ander voordeel: door de eenvoudige constructie kon iedereen die een beetje handig was het huis zelf in elkaar zetten. Met behulp van bouwtekeningen die de houtleveranciers gretig verspreidden. Na verloop van tijd kwamen zelfs complete bouwpakketten beschikbaar, die door een vrachtwagen op de gewenste plek werden afgeleverd. Soms werden zelfs hamers en spijkers erbij geleverd. En het bouwen duurde hooguit een paar weekends.

► **A-frames bestonden al langer. Hier een oude vedskjul in Zweden, een houtschuur.**

▼ **De inrichting van een schuinwandig huis kan soms voor problemen zorgen.**

baar, die door een vrachtwagen op de gewenste plek werden afgeleverd. Soms werden zelfs hamers en spijkers erbij geleverd. En het bouwen duurde hooguit een paar weekends.

● **Populariteit daalde**

Veertig jaar geleden, vanaf het begin van de jaren zeventig, raakte

de driehoeksvorm weer uit de mode. 'Het werd een cliché', zegt Randl. 'Overall stonden de A-huizen, mensen vonden ze niet langer aantrekkelijk.' Misschien had het ook te maken met de talloze nadelen. Allereerst natuurlijk die onhandige vorm van de wanden. De vloerruimte dicht bij de muur kon je eigenlijk uitsluitend als opbergruimtegebruiken. Een aanrecht tegen een

schuine wand zetten, kostte erg veel ruimte.

Ook was het moeilijk om de A-woning op een lekkere temperatuur te houden, vooral als het huis aan de voorkant een hoge woonkamer met een vide had. In de zomer, wanneer de zon op het dak en de grote glazen gevel viel, werden de bewoners haast levend

gekoekt. In de winter was het probleem juist tegenovergesteld. De aangename warme lucht uit de open haard steeg snel op. Daardoor was het boven in de slaapkamer warm en op de begane grond kil. En dat terwijl de stookkosten door de energiecrisis in de jaren zeventig stegen.

Inmiddels worden nauwelijks nog A-frames gebouwd en veel van de driehoekige huizen uit de jaren vijftig en zestig hebben plaatsgemaakt voor andere vormen. 'Mensen braken ze af en zetten op de dure grond een degelijker huis neer', zegt Randl. 'Zo is een van mijn favoriete huizen vlak na de publicatie van mijn boek afgebroken.' Wie dus nog van de opvallende driehoekige huizen wil genieten, kan maar beter snel een ticket naar de Verenigde Staten boeken. Of bestaat er een kans dat het A-frame weer populair wordt? Randl denkt er even over na. 'Dat durf ik niet te zeggen.' En dan, hoopvol: 'Maar mode en smaak zijn cyclisch. Dus wie weet komt het weer terug.' ■

rik.kuiper@quest.nl

MEER INFORMATIE

A-frame, Chad Randl, Princeton Architectural Press (2004): alles over driehoekige gevels.

www.pinc.nl: Chad Randl spreekt 18 mei op de PINC (People, Ideas, Nature, Creativity) conferentie in Zeist.

www.flickr.com/groups/a-frames: op fotosite Flickr staan veel foto's van A-frames.

Kubus ook onhandig

Een A-frame heeft veel schuine wanden. Dat is onhandig. Maar een vierkant is ook niet alles. Neem de kubuswoningen van architect Piet Blom. In 1974 verreezen ze in Helmond, in 1982 in Rotterdam. De woningen hebben nauwelijks rechte muren. Gewone meubels passen er niet, de bewoners moeten creatief zijn. Ook

de ramen zijn niet ideaal: je kijkt naar beneden of naar boven, nooit naar de horizon. Het maakt het zemen van de ramen aan de buitenkant nagenoeg onmogelijk, zei een Rotterdamse bewoonster in 1996 tegen *Trouw*. 'Af en toe laten we een tuinslang naar buiten hangen en spuiten we de boel schoon.' Kijk op www.kubuswoning.nl

Piet Bloms kubuswoningen op de Blaak in Rotterdam.